

Nr 18/1970.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y -
r e l s e s framställning till Ålands lands-
ting med förslag till landskapslag om lands-
tingsval och kommunalval.

Gällande landskapslag om landstingsval och kommunalval antogs av landstinget den 19 augusti 1965 och utfärdades den 16 november samma år (36/65). Det första och hittills enda val som förrättats i stöd av denna lag ägde rum den 2 och 3 september 1967. På basen av erfarenheterna av detta val beslöt landskapsstyrelsen den 3 oktober 1967 tillsätta en lagberedningskommitté med uppdrag att uppgöra förslag till förbättringar av valsystemet. Till ordförande för kommittén utsågs lagberedningssekreteraren Sune Carlsson och till ledamöter ordföranden i centralnämnden för landstingsval Matts Dreijer, borgmästaren Nils Dahlman, rektorn Alarik Häggblom och vicetalmannen Valter Nordas.

Avsikten var ursprungligen att kommittén enbart skulle uppgöra förslag till ändring av vissa paragrafer. Då de ändringar som befanns erforderliga kom att beröra ett betydande antal paragrafer, ansåg kommittén det mest ändamålsenligt att utarbeta förslag till en helt ny lag. I jämförelse med gällande vallag kommer den nya lagen dock i huvudsak att medföra ändring av den formella sidan av valsystemet. I fråga om bestämmelserna angående rätten att uppställa kandidater, angående listtyper, rösträkning och fastställande av valresultat, samt angående kommunala fyllnadsval och om nyval efter upplösning av landstinget har däremot några större sakliga ändringar icke föreslagits av kommittén.

En av de största ändringarna av nuvarande valsystem innebär förslaget om en framflyttning av dagarna för valförrättningen från den första lördagen och söndagen i september till den tredje söndagen och måndagen i oktober. Förläggandet av valdagarna till senare hälften av oktober månad motiveras bland annat av att valrörelsen därigenom icke skulle avbrytas av under sommarmånaderna infallande semestertid, vilket blev fallet under valet 1967. Dessutom skulle till grund för uppgörandet av vallängderna då kunna läggas mantalsskrivningen under valåret, vilket skulle medföra att personer, som under året före valåret inflyttat till en kommun, får rösta i den nya hemkommunen.

Genom att reglerna om poströstningen föreslås ändrade så, att poströsterna skall vara centralnämnden tillhanda senast andra valdagen klockan 20.00, skulle det slutliga valresultatet kunna föreligga redan inom fyra dagar efter valförrättningen. Därigenom blir det möjligt att förkorta tiden mellan valdagarna och dagen för landstingets öppnande.

Ändringen av valdagarna skulle innebära en förskjutning av tiden för valförberedelser och valförrättning enligt följande:

	<u>1965 års vallag.</u>	<u>Föreslagen vallag.</u>
1) Mentalsskrivningsmyndighe- ten insänder basförteckning	Under januari	Under juni (§ 9)
2) Granskning av vallängd	Inom mars	Före 14 juli (§ 10 ⁴)
3) Valkorten postas	31 mars	15 juli (§ 11)
4) Vallängden är framlagd	1-6 april	15-21 juli (§ 12 ¹)
5) Yrkande på rättelse senast (obehörig person intagen)	20 april	22 juli (§ 12 ⁵)
6) Förklaring i anledning av i 5) punkten nämnt yrkande senast	28 april	31 juli (§ 13)
7) Yrkande på rättelse för egen del	2 maj	1 augusti (§ 12 ³)
8) Sista dag för besvär över centralnämnds beslut an- gående fastställande av vallängd	12 maj	11 augusti (§ 15)
9) Tiden för utgivande av val- längdsutdrag utgår	Fredagen före valet kl. 12.	Fredagen före va- let kl. 16. (§ 18 ¹)
10) Sista dagen för ansökan om offentliggörande av kandi- datlistor	31 maj	31 augusti (§ 22)
11) Centralnämnden behandlar i 10) punkten nämnda ansök- ningar	1 juni	1 september (§ 32 ¹)
12) Sista dagen för yrkande på ändring av i 10) punkten nämnd ansökan	8 juni	5 september (§ 25 ¹)
13) Centralnämnden behandlar rättade ansökningar	11 juni	8 september (§ 34 ¹)
14) Sista dagen för anmälan om bildande av valförbund	27 juni	15 september (§ 26 ²)

15) Centralnämnden behandlar
i 14) punkten nämnda an-
mälningar	28 juni	15 september (§ 35 ¹)
16) Centralnämnden behandlar
rättelser av i 14) punk-
ten nämnda anmälningar	2 juli	19 september (§ 35 ³)
17) Förtidsröstningen vidtager	Trettionde dagen
före valet	21 september (§ 52)
18) Sista dagen för förtids-
röstning	Andra valdagen
(Valförsändelsen
överlämnad till
posten för beford-
ran)	Andra valdagen före
kl. 20.00 (Central
nämnden tillhanda)
(§ 52)
19) Valförrättningen	Första lördagen
och söndagen i
september	Tredje söndagen och
måndagen i oktober
(§ 38 ¹)
20) Dagen för fastställande
av valresultatet	Femtonde dagen ef-
ter valet.	Senast den fjärde
dagen efter valet
(§ 59).

I sitt betänkande har kommittén framhållit att det föreligger en viss risk för att röstande förväxlar kandidaterna vid de olika valen och har därför föreslagit en särskild numrering av kandidaterna i vardera val. Landskapsstyrelsen omfattar i princip förslaget och föreslår att numreringen av kandidaterna skulle utgå från nr 2 i det ena valet och från nr 502 i det andra.

Kommittén föreslår att valförrättningen vid sjukhus och andra anstalter skulle slopas, emedan rätten att förtidsrösta samtidigt utvidgats. Landskapsstyrelsen anser dock att valförrättning inför valkommission på dylika platser skulle bibehållas med tanke på den service, som denna form av röstning innebär för patienter.

Valförrättningens förläggande till tredje söndagen och måndagen i oktober har omfattats av landskapsstyrelsen, som dock anser att valförrättningen skulle viittaga den första valdagen klockan 12.00.

Utöver kommitténs förslag har landskapsstyrelsen ansett att möjligheterna att slopa kommunalvalet kunde bortfalla i det fall, då endast en lista inlämnats till den kommunala centralnämnden. Ett sådant förfarande har förekommit enbart i de mindre skärgårdskommunerna, där man på förberedande valmöten enats om en lista och därmed fullmäktiges sam-

mansättning. Ett dylikt förfarande, som innebär att ett ringa antal personer på mötet ensamma kan få bestämma sammansättningen av kommunens fullmäktige, anser landskapsstyrelsen strida mot de grundprinciper som i övrigt kommer till uttryck i vallagen.

För slopandet av dessa s.k. "sämjoval" talar även den omständigheten att landstingsvalet oberoende av kommunalvalet måste hållas, liksom även att väljarna har rätt att i valsedeln anteckna namnet på person som icke behöver vara uppställd som kandidat.

Denna ändring föranleder en komplettering av 77 §, i vilken stadgas om kommunala fyllnadval.

Detaljmotivering.

1 kap.

Allmänna stadganden.

Bestämmelserna i detta kapitel har i huvudsak erhållit samma lydelse som i gällande lag.

2 kap.

Valmyndigheter.

Landskapsstyrelsen föreslår att centralnämnden för kommunalvalet i likhet med vad som gäller vid riksdagsmannavalet skulle få benämningen "kommunal centralnämnd". Benämningen "centralnämnd för kommunalvalet" bibehålles dock, då det av lagtekniska skäl i vissa fall är nödvändigt att med begreppet "centralnämnd" avse såväl centralnämnden för landstingsvalet som kommunal centralnämnd.

De uppgifter som enligt gällande lag ankommer på kommuns styrelse och magistraten i Mariehamn skulle överföras till den kommunala centralnämnden.

3 kap.

Vallängder.

Enligt 9 § i dess nu föreslagna lydelse skulle basförteckningen för vallängden av mantalsskrivningsmyndigheten överlämnas till de kommunala centralnämnderna redan under juni månad. Kommittén har i anledning därav hört häradsskrivaren Jorma Lindberg, som därvid förklarat ett sådant förfarande vara fullt möjligt. I denna paragraf har även beaktats den sänkta rösträttsåldern.

Beträffande de olika fastställda tiderna för vallängdens granskning, yrkanden på rättelse med mera hänvisas till den i den allmänna motiveeringen ingående uppställningen.

I 18 § upptas bestämmelser angående utgivandet av vallängdsutdrag och andra handlingar för förtidsröstning. Anhållan om utfående av val-

längdsutdrag skulle framställas hos den kommunala centralnämnden senast kl. 16.00 fredagen före valet. För att göra det lättare för sjö-
män och andra personer, som på grund av sin tjänst vistas utanför land-
skapet, att utfå dessa handlingar, skulle röstberättigads make eller
myndiga barn ges rätt att utan särskild fullmakt uttaga handlingarna.

4 kap.

Valmansföreningar och valförbund.

Stadgandena i detta kapitel angående bildande av valmansföreningar
och valförbund samt om offentliggörande av valmansförenings kandidat-
lista har i huvudsak blivit oförändrade. Enligt 21 § 2 mom. gällande
lag skall ansökan om offentliggörande av valmansförenings kandidatlis-
ta, som för befordran inlämnats till posten så tidigt, att den inom fö-
reskriven tid hade bort inkomma till centralnämnden, icke utelämnas
från sammanställningen, såvida denna ansökan är nämnden tillhanda och
kan granskas vid sammanträdet den 8 juni. Då postbefordringen i land-
skapet numera genom förbättrade kommunikationer blivit relativt snabb
och säker, har det ansetts att detta stadgande såsom obehövt kunde
utgå.

5 kap.

Centralnämnds förberedande åtgärder.

Den viktigaste ändringen av stadgandena i detta kapitel i jämförelse
med gällande lag är, förutom tidigare nämnd föreslagen framflyttning
av sammanträdesdagarna, att rättelse av icke godkänd ansökan om offent-
liggörande av kandidatlista samt anmälan om bildande av valförbund skul-
le få ske i alla andra fall än då valmansförenings ansökan inlämnats
sentida eller då erforderligt antal röstberättigade icke undertecknat
valmansförenings stiftelseurkund eller i fråga om anmälan om bildande
av valförbund, då sådan anmälan inkommit för sent. Genom denna ändring
skulle man lätta på den onödigt stränga formalism som gällande lag för-
utsätter beträffande förfarandet i dessa fall.

För att undvika missförstånd vid röstningen skulle den enligt 35 §
5 mom. förutsatta numreringen av kandidatlistorna med romerska siffror
strykas från den slutliga sammanställningen.

6 kap.

Valförrättning.

Enligt gällande vallag begynner valförrättningen vardera valdagen
kl. 12.00. Kommittén har föreslagit att denna tid skulle ändras
till klockan 9.00. Såsom i den allmänna motiveringen framhållits, har
landskapsstyrelsen dock ansett att förrättningen den första valdagen

skulle börja klockan 12.00 och den andra valdagen kl. 9.00. Liksom tidigare skulle förrättningen avslutas båda dagarna klockan 20.00. Bestämmelserna om valförrättningen har i övrigt icke undergått några större sakliga ändringar. Medan röstningen tidigare i allmänhet tillgått så att anteckning om utövande av rösträtt skett efter det den röstande utfått valsedel, skulle valnämnden enligt nu föreslagen lydelse av 44 § 1 rom. och 46 § 1 mom. först granska att röstberättigad har rösträtt och efter det den röstande nedlagt valsedeln i urnan anteckna i vallängden att han utövat sin rösträtt.

I 48 § 3 mom. har upptagits skyldighet för valnämnd att per telefon meddela vederbörande centralnämnd det preliminära resultatet av röst-räkningen. Om sådan skyldighet har i lag icke tidigare stadgats.

7 kap.

Förtidsröstning.

Landskapsstyrelsen har övervägt möjligheten att införa förtidsröstning utan vallängdsutdrag i enlighet med vad som gäller vid riksdagsmannavalet. Med tanke på svårigheterna att genomföra en motsvarande röstning på postastalterna i riket och på finländska representationer i utlandet har landskapsstyrelsen funnit det mest ändamålsenligt att bibehålla kravet på vallängdsutdrag för deltagande i förtidsröstning. För att underlätta förtidsröstningen skulle röstberättigad, som hos den kommunala centralnämnden anhåller om vallängdsutdrag, omedelbart efter att ha erhållit detta kunna fylla i valhandlingarna och överlämna dessa till den person, av vilken han mottagit handlingarna. I övrigt skulle poströstning ske på samma sätt som tidigare förutom att namnunderskrift vid röstring, som sker utanför de nordiska länderna, icke längre skulle behöva bestyrkas av tjänsteman vid finländsk representation utan även i dylika fall skulle en bestyrkning med två vittnen vara tillräcklig. Förtidsröstning skulle få ske tidigast den 21 september och senast på andra valdagen, dock icke senare än att försändelsen är centralnämnden tillhanda den andra valdagen före klockan 20.00. Valnämnds röstmottagare skulle dock icke mottaga valförsändelser efter kl. 16.00. fredagen före valet.

Av praktiska orsaker har det ansetts att den som förtidsröstar icke längre skulle vara tvungen att uppge någon orsak till att han är förhindrad att rösta vid valförrättningen. Därigenom skulle den som så önskar kunna förtidsrösta under förutsättning att han därförinnan erhållit vallängdsutdrag.

Genom de nya reglerna om förtidsröstning skulle röstning med vallängdsutdrag i främmande röstningsområde slopas.

8 kap.

Rösträkning.

Genom den föreslagna lydelsen av 60 § 2 mom. skulle en ändring av röstfördelningen åstadkommas. Röst, som avgivits för en på röstsedeln namngiven person, som samtidigt är kandidat, skulle nämligen enligt detta stadgande även gälla för kandidaten, dennes kandidatlista och det valförbund som kandidatlistan tillhör. Enligt gällande lag skall en sådan röst anses avgiven för en särskild lista. Denna ändring motiveras av att förtidsröstning skall kunna ske, även om den röstande icke erhållit den slutliga sammanställningen och således icke kunnat rösta på kandidatens nummer.

9 - 15 kap.

Bestämmelserna i dessa kapitel föreslås i huvudsak ändrade och kompletterade i den mån bestämmelserna om besvärsrätt och besvärsförfarande ändrats genom lagen om riksdagsmannaval av år 1969.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vörd- samt förelägga landstinget till antagande:

L a n d s k a p s l a g
om landstingsval och kommunalval.

I enlighet med Ålands landstings beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden.

1 §.

Ordinarie landstingsval och kommunalval förrättas samtidigt det år, i denna lag benämnt v a l å r, under vilket tiden av fyra år från senaste ordinarie val tilläandagar.

Har nyval efter upplösning av landstinget skett under valår före tiden för det ordinarie landstingsvalet, förrättas ordinarie landstingsval därefter under det fjärde året efter nämnda val.

Om nytt kommunalval, kommunalt fyllnadsval och nyval efter upplösning av landstinget stadgas i 12, 13 och 14 kapitlen.

2 §.

Val förrättas i varje kommun eller, om kommunen för riksdagsmannaval är indelad i röstningsområden, i varje sådant område. Då förordnande om nytt kommunalval och kommunalt fyllnadsval utfärdats, förrättas valet endast i den kommun förordnandet gäller.

3 §.

Vid landstingsval utgör landskapet en valkrets.

Vid kommunalval utgör kommun en valkrets.

2 kap.

Valmyndigheter.

4 §.

Landskapsstyrelsen skall i god tid före valet tillsätta en centralnämnd för landstingsvalet, bestående av en ordförande och fyra ledamöter, av vilka en förordnas till viceordförande, samt fyra ersättare.

Centralnämnden sammanträder i Mariehamn och är beslutför, då fem medlemmar är närvarande.

Centralnämnden anställer sekreterare och nödig personal.

5 §.

Kommuns fullmäktige skall inom januari månad under valåret tillsätta en centralnämnd för kommunalvalet (kommunal centralnämnd), bestående av en ordförande och fyra ledamöter, av vilka en förordnas till viceordförande, samt fyra ersättare.

Kommunal centralnämnd är beslutför, då fem medlemmar är närvarande.

Vad i 81 § 2 mom. landskapslagen om kommunalförvaltning i landskommunerna i landskapet Åland (16/56) och 65 § 2 mom. landskapslagen om

kommunalförvaltning i Mariehamns stad (4/61) är stadgat om utseende av företrädare för kommuns styrelse i nämnd gäller icke kommunal centralnämnd.

6 §.

Kommuns fullmäktige skall inom januari månad under valåret för varje röstningsområde tillsätta en valnämnd, bestående av en ordförande och två ledamöter, av vilka en förordnas till viceordförande, samt minst tre ersättare. Är kommun icke indelad i röstningsområden, fungerar den kommunala centralnämnden som valnämnd.

Valnämnd är beslutför, då tre medlemmar är närvarande.

Då centralnämnd fungerar som valnämnd, är den beslutför, då tre medlemmar är närvarande.

7 §.

Centralnämnds mandatperiod varar till dess ny nämnd är vald.

Avlider medlem eller ersättare eller avgår han, skall annan utses i hans ställe för den återstående mandatperioden.

3 kap.

Vallängder.

8 §.

Vallängderna över de röstberättigade, **som** under valåret mantalsskrivits i kommunen, uppgör kommunal centralnämnd särskilt för varje röstningsområde av kommunen.

9 §.

Som underlag för vallängderna skall mantalsskrivningsmyndigheten i landskapet Åland under juni månad valåret mot fastställd avgift tillställa den kommunala centralnämnden en för varje röstningsområde särskilt uppgjord längd (basförteckning) över alla de enligt mantalslängden för valåret i kommunen bosatta personer, vilka åtnjuter åländsk hembygdsrätt och före ingången av valåret fyllt 20 år. I ett tillägg till basförteckningen skall upptagas i 10 § 3 mom. avsedda personer. Förteckningarna utskrives i den ordning mantalslängden utvisar på blankett, som fastställts av landskapsstyrelsen. I dem skall i kommunen mantalsskrivna personer, vilka icke antecknats vid någon fastighet, hänföras till en särskild grupp. Till varje förteckning skall fogas ett alfabetiskt register i två exemplar, uppgjort i form av ett kartotek så, att det ena exemplaret kan användas såsom underlag för i 11 § avsedda kort.

Är omständighet känd, på grund av vilken i basförteckning upptagen person saknar eller med fog kan förmodas sakna rösträtt, skall anteckning därom göras i förteckningen invid hans namn.

10 §.

I vallängderna skall införas envar, som innehar åländsk hembygdsrätt och före valårets ingång fyllt 20 år samt under valåret är eller enligt gällande stadganden om mantalsskrivning hade bort vara mantalsskriven i kommunen.

Kommunal centralnämnd skall före den 14 juli under valåret granska de i 9 § nämnda basförteckningarna. I basförteckning må kommunala centralnämnden ytterligare införa endast person, som icke blivit mantalsskriven, men som enligt intyg av mantalsskrivningsmyndigheten hade bort vara mantalsskriven i den kommunen och upptagen i basförteckningen, samt person, som enligt basförteckningen antecknats sakna hembygdsrätt, men som enligt intyg av vederbörande myndighet kan påvisa, att han innehar åländsk hembygdsrätt. Invid de personers namn, som icke är röstberättigade, skall orsaken därtill angivas och namnen överstrykas. Den beträffande vilken förlust av valrätt enligt officiell utredning upphör före första valdagen skall införas i förteckningen såsom röstberättigad.

Person, som före valåret fyllt 20 år och som åtnjuter åländsk hembygdsrätt, men som icke är mantalsskriven i någon kommun i landskapet, skall antecknas i ett särskilt tillägg i vallängden för det röstningsområde, där han senast före valåret var mantalsskriven.

Sedan basförteckningen på ovan nämnt sätt blivit granskad och rättad, skall däri antecknas att den är vallängd för röstningsområdet, varefter den undertecknas på den kommunala centralnämndens vägnar.

Kyrklig myndighet, församlingsföreståndare, civilregisterförare, mantalsskrivningsmyndighet, polismyndighet och stadsfiskal, häradshövding och rådstuvurätt är skyldiga att lämna de kommunala centralnämnderna nödiga uppgifter.

11 §.

Kommunal centralnämnd skall senast den 15 juli översända till envar i kommunens vallängd upptagen röstberättigad, vars adress är känd, ett genom landskapsstyrelsens försorg tryckt kort med de uppgifter om honom, som ingår i vallängden, ävensom uppgift om i vilket röstningsområdes vallängd han är upptagen, var och när vallängden är framlagd till granskning samt var och när röstningen äger rum. Härutöver må kortet icke innehålla annat än anvisning om dess användning och om rättelse av fel, som möjligen framgår av kortet.

12 §.

Vallängd skall på åtgärd av den kommunala centralnämnden från och med den 15 juli till och med den 21 i samma månad under behörig tillsyn vara framlagd till granskning varje vardag på tid, som nämnden bestäm-

mer, i Mariehamn på stadshuset och i landskommun inom varje röstningsområde, såvida icke den kommunala centralnämnden beslutat, att vallängderna för två eller flera röstningsområden skall vara framlagda på samma ställe inom kommunen.

Meddelande om de tider då och de platser där vallängderna är framlagda till granskning och om kommuns röstningsområden skall i god tid tillkännagivas i den ordning som för kommunala kungörelser är stadgad. I meddelandet skall i landskommun även nämnas den person, under vars tillsyn vallängd är framlagd.

Anser någon, att han obehörigen utelämnats ur vallängden eller däri antecknats sakna rösträtt, äger han skriftligen eller muntligen framställa yrkande på rättelse hos den kommunala centralnämnden vid dess sammanträde den 1 augusti eller skriftligen därförinnan. Skriftligt yrkande på rättelse må under den tid vallängden är framlagd lämnas även till den, under vars uppsikt granskningen av vallängden äger rum.

I 3 mom. avsett yrkande på rättelse må make utan fullmakt framställa på den andra makens vägnar.

Anser någon, att en eller flera personer obehörigen upptagits i vallängden som röstberättigade, må han till kommunala centralnämnden senast den 22 juli före klockan 16 inlämna motiverat skriftligt yrkande på rättelse.

Grund för yrkande på rättelse må även vara på vederbörande persons rösträtt inverkande omständighet, som inträffat efter undertecknandet av vallängden.

13 §.

Avser yrkande persons uteslutning ur vallängden, skall den kommunala centralnämndens ordförande utan dröjsmål meddela den person yrkandet gäller, att han är i tillfälle att taga del av yrkandet på angivet ställe och senast den 31 juli före klockan 16 inkomma med förklaring, vid äventyr att, om förklaring icke avgives, ärendet det oaktat avgöres. Meddelande om yrkande på rättelse skall senast den 24 juli som rekommenderad försändelse lämnas till posten i slutet kuvert, varpå mottagarens namn och adress är tecknade, men må ske även på annat bevisligt sätt, såframt det icke förorsakar dröjsmål. Är mottagarens postadress icke känd, anslås meddelandet som om kommunala tillkännagivanden är stadgat, dock utan angivande av grunden för yrkandet på rättelse.

14 §.

Yrkande på rättelse i vallängden handlägges och avgöres av den kommunala centralnämnden den 1 augusti med början klockan 19. Den kommu-

munala centralnämnden skall i varje ärende fatta beslut, vilket jämte kort motivering skall antecknas i protokollet.

Om gjorda ändringar skall den kommunala centralnämnden underrätta mantalsskrivningsmyndigheten med angivande av skälen för ändringarna.

Därest yrkande på rättelse, som avses i 12 § 3 mom., förkastas eller icke upptages till prövning eller yrkande på rättelse, som avses i 12 § 5 mom., bifalles och den person, vars rösträtt är i fråga, icke är närvarande vid den kommunala centralnämndens sammanträde för att höra beslutet, skall beslutet ofördröjligen delgivas honom på i 13 § stadgat sätt medelst protokollsutdrag, vartill skall fogas besvärsundervisning.

Den kommunala centralnämnden skall även i andra fall på anhållan utgiva protokollsutdrag till sakägare angående beslut samt till utdraget foga besvärsundervisning.

15 §.

Den som icke nöjes med kommunal centralnämnds avgörande i ärende angående yrkande på rättelse av vallängden, må söka ändring däri hos länsstyrelsen genom besvär, som skriftligen inlämnas till centralnämndens ordförande eller sekreterare senast den 11 augusti före klockan 16. Den kommunala centralnämnden skall ofördröjligen översända besvärskriften jämte eget utlåtande och utdrag ur nämndens protokoll, om sådant icke fogats till besvären, samt de i ärendet tillkomna handlingarna till länsstyrelsen.

Länsstyrelsen skall meddela sitt beslut till den kommunala centralnämnden, som omedelbart skall kungöra det samt på i 13 § stadgat sätt om beslutet underrätta den person, vars rösträtt det rör, och på i 14 § 2 mom. nämnt sätt mantalsskrivningsmyndighet.

Beslutet skall under sju dagar från kungörandet finnas till påseende på av den kommunala centralnämnden uppgivet ställe.

I länsstyrelsens beslut i ärende angående rättelse av vallängd må ändring icke sökas genom besvär. Anser likväl sakägare det med tanke på lagens tillämpning vara av vikt, att länsstyrelsens avgörande drages under högsta förvaltningsdomstolens prövning, äger han rätt att hos

högsta förvaltningsdomstolen anhålla om fullföljdstillstånd. Ansökan, som ställes till högsta förvaltningsdomstolen och som skall åtföljas av besvärsskriften samt bevis om dagen, då länsstyrelsens beslut delgivits på sätt i 2 mom. är stadgat, skall tillställas länsstyrelsen senast den fjortonde dagen från sagda dag före klockan 12. Länsstyrelsen skall översända ansökan jämte avskrift av beslutet och handlingarna i ärendet jämte eget utlåtande till högsta förvaltningsdomstolen.

16 §.

Anser mantalsskrivningsmyndighet, att någon obehörigen utelämnats ur vallängd eller däri antecknats sakna rösträtt eller vara röstberättigad eller att anteckning eljest är oriktig, har den på tjänstens vägnar rätt att hos den kommunala centralnämnden framställa yrkande på rättelse och söka ändring i beslut, som meddelats med anledning av yrkandet, i den ordning som är stadgat i 12 och 15 §§.

17 §.

Har yrkande på ändring i vallängden icke inom föreskriven tid framställts hos den kommunala centralnämnden, skall denna i längden intyga, att densamma äger laga kraft.

Har ändringsyrkande framställts, skall den kommunala centralnämnden, sedan yrkandet avgjorts genom laga kraft vunnit beslut, i vallängden införa därav tilläventyrs påkallade ändringar och tillika vid varje ändring angiva beslutet, på grund varav den vidtagits, varefter längden förses med intyg, att den sålunda ändrad äger laga kraft.

Vallängd, som äger laga kraft, skall vid valet iakttagas oförändrad. Vallängd anses ha vunnit laga kraft utan hinder av att slutligt beslut angående yrkande på rättelse av längden icke givits eller bringats den kommunala centralnämnden till kännedom före valdagen. Den som för valnämnden företer besvärsmyndighets beslut enligt vilket han är röstberättigad, skall dock tillåtas rösta.

18 §.

Kommunal centralnämnd skall, då anhållan härom av röstberättigad, dennes make, myndiga barn eller lagligen befullmäktigade ombud framställts senast klockan 16 fredagen före valet, till röstberättigad, för vars vidkommande vallängd vunnit laga kraft, utfärda två med ordningsnummer och valkuvert försedda utdrag, ett för vardera valet, av vilka framgår, att hans namn finnes upptaget i vallängden. Utdraget skall utgivas utan avgift och åtföljas av valsedlar och ytterkuvert samt såvitt möjligt av slutlig sammanställning av kandidatlistorna för vardera valet.

Vallängdsutdrag underskrives av den som därtill förordnats av den kommunala centralnämnden och förses med nämndens stämpel.

Den som önskar erhålla vallängdsutdrag med posten, skall i frankerat brev insända en av honom underskriven anhållan därom till den kommunala centralnämnden och däri tydligt uppgiva sitt fullständiga namn, titel eller yrke, födelsedatum, postadress och mantalsskrivningsort för det år, på vars mantalsskrivning vallängden grundar sig, varvid utöver kommunens namn även gata och gatunummer eller by och lägenhets namn skall uppgivas. Den kommunala centralnämnden skall tillsända röstberättigad begärt utdrag jämte valsedel och ytterkuvert samt sammanställning av kandidatlistorna utan lösen i rekommenderad försändelse eller genom postens förmedling meddela honom, varför begärt utdrag ej kan sändas. Är den röstberättigade utomlands, sändes valhandlingarna under uppgiven adress till hans make, myndiga barn eller lagligen befullmäktigade ombud i hemlandet.

I vallängden skall invid den röstberättigades namn antecknas det utgivna utdragets nummer.

Blanketter för vallängdsutdrag, valkuvert och ytterkuvert fastställas av landskapsstyrelsen, som också tillhandahåller de kommunala centralnämnderna desamma.

Valhandlingarna för landstingsvalet skall tryckas på vitt papper och för kommunalvalet på grönt papper.

4 kap.

Valmansföreningar och valförbund.

19 §.

Har röstberättigade genom en av dem undertecknad skrift sammanslutit sig för visst val samt i skriften nämnt den eller de personer, om vilkas väljande de enats, är sådan valmansförening berättigad att hos centralnämnden för valet anhålla, att föreningens kandidatlista offentliggöres och införes i sammanställningen av kandidatlistor för valet.

På kandidatlista för landstingsval må kandidaternas antal icke uppgå till mer än en tiondedel av antalet medlemmar i valmansföreningen, ej heller överstiga tio.

På kandidatlista för kommunalval må kandidaternas antal icke uppgå till mer än en tredjedel av antalet medlemmar i valmansföreningen, ej heller överstiga antalet fullmäktige, som skall väljas, med mer än hälften.

Samma person må icke underteckna flera än en i 1 mom. nämnd skrift för vartdera valet. Har samma person anslutit sig till två eller flera valmansföreningar för samma val, skall centralnämnden avlägsna hans underskrift såsom ogiltig från samtliga skrifter i valet.

Kandidat må icke vara medlem av sin valmansförening.

20 §.

Handling, varigenom valmansförening bildas, skall vara dagtecknad och innehålla bemyndigande för en av föreningens medlemmar att vara dess ombudsman och för en annan medlem att vara dennes ersättare. Handlingen må även innehålla bemyndigande för ombudsmannen att för föreningens räkning ingå valförbund och vidtaga i 24 § 2 mom. avsedd åtgärd. Såväl handlingen som den närslutna kandidatlistan bör tydligt upptaga namnen på den eller de personer, vilka uppställas som kandidater, deras titel eller yrke samt boningsort. Likaså skall namn och titel eller yrke samt boningsort för ombudsmannen och hans ersättare angivas i handlingen. Handlingen skall underskrivas av samtliga medlemmar i valmansföreningen med angivande av deras titel eller yrke samt boningsort.

Kandidatlista må icke upptaga andra anteckningar, såvida de icke är nödvändiga för klarläggande av kandidats identitet.

21 §.

Anhållan om offentliggörande av valmansförenings kandidatlista göres på föreningens vägnar skriftligen av ombudsmannen.

Ansökan skall åtföljas av den handling, varigenom valmansföreningen bildats, samt innehålla ombudsmannens försäkran att kandidaterna är röstberättigade och att de personer, vilka bildar valmansföreningen, egenhändigt undertecknat handlingen och är röstberättigade. Har valmansföreningen bildats för landstingsvalet, skall dessutom de föreslagna kandidaternas skriftliga medgivande bifogas.

Ombudsmannens egenhändiga namnteckning på ansökningsen skall vara be- styrkt av två vittnen med angivande av deras yrke och boningsort.

22 §.

Ansökan om offentliggörande av valmansförenings kandidatlista skall ombudsmannen eller av honom befullmäktigad person inlämna till centralnämnden senast den 31 augusti. Ansökan må tillsändas centralnämnden per post. Den bör även i detta fall vara frambefordrad senast nämnda dag.

23 §.

Avlider på valmansförenings kandidatlista upptagen person eller befinnes han icke mera valbar, bör ombudsmannen eller på hans anmälan centralnämnden stryka kandidatens namn från listan.

Inom i 25 § 2 mom. stadgad tid må ombudsmannen ersätta honom med ny kandidat.

24 §.

Person, vars namn upptagits på två eller flera kandidatlistor för kommunalval, äger rätt att få sitt namn avlägsnat från alla listor utom en. Person, som för landstingsvalet skriftligen samtyckt till att vara två

eller flera valmansföreningars kandidat, skall avlägsnas från sam²⁵⁶ kandidatlistor.

Önskar valmansförening för kommunalvalet, emedan dess kandidat jämväl upptagits på annan valmansförenings kandidatlista, avlägsna hans namn från sin lista eller införa ett nytt namn i stället, äger föreningen efter anmälan rätt därtill. Kandidat, som sålunda avlägsnats från kandidatlista, skall därom underrättas.

Har ombudsman i den skrift, genom vilken valmansförening bildats, icke uttryckligen bemyndigats att besluta om i 2 mom. avsedd åtgärd, må densamma företagas endast på grund av sådan dagtecknad skriftlig förklaring, som underskrivits av mer än hälften av medlemmarna i valmansföreningen och vari ingår ombudsmannens försäkran, att underskrifterna är egenhändiga.

Finner centralnämnd vid det sammanträde, som hålles den 8 september, att kandidat då förekommer på flera än en kandidatlista för kommunalval, äger den genom lottnings avlägsna kandidatens namn från alla listor utom en.

25 §.

Yrkande, som avses i 24 § 1 mom., skall framställas skriftligen hos centralnämnden senast den 5 september före klockan 12.

Meddelande om ändring av valmansförenings kandidatlista i de uti 23 § 2 mom. och 24 § 2 mom. avsedda fallen skall av ombudsman skriftligen tillställas centralnämnden senast den 8 september före klockan 12. Åsyftar meddelandet i 24 § 2 mom. avsett fall, skall meddelandet åtföljas av i 24 § 3 mom. nämnd förklaring, där sådant är erforderligt.

26 §.

Önskar två eller flera valmansföreningar samverka med varandra för valet, äger de rätt att sammansluta sig till ett valförbund.

Den skriftliga överenskommelsen om bildande av valförbund inlämnas till centralnämnden av den för valförbundet utsedda ombudsmannen personligen eller genom befullmäktigat ombud. Anmälan om bildande av valförbund inlämnas senast den 15 september.

Ej må sammanlagda antalet av ett valförbunds kandidater uppgå till mer än tre gånger antalet personer, som vid valet skall väljas.

27 §.

I överenskommelse om bildande av valförbund skall upptagas ordningsnumret för föreningarnas kandidatlistor vid envar ombudsmans underskrift. Överenskommelsen skall jämväl innehålla bemyndigande för en av undertecknarna att vara valförbundets ombudsman och för en annan att vara hans ersättare. I överenskommelsen må ock föreslås att i den slutli-

ga sammanställningen av kandidatlistor intages en kortfattad gemensam beteckning för valförbundet, varom dock centralnämnden äger slutligt bestämma.

Föreslår valmansförening för kandidatlista, som ej ingått i valförbund, beteckning för sin kandidatlista i den slutliga sammanställningen, gäller därom vad om beteckning för valförbund stadgats. Sådant förslag kan inlämnas till centralnämnden senast den 15 september.

28 §.

Valmansförening må icke ansluta sig till flera än ett valförbund.

Valförbund må icke ingå förbund sinsemellan.

Sedan valförbund mellan valmansföreningar anmälts, kan i de kandidatlistor, vilka upptages i förklaringen om förbundets bildande, endast sådan ändring vidtagas, som nämnes i 23 § 1 mom.

Anmälan om ändring av valförbund må göras senast den 19 september på sätt i 35 § 2 mom. stadgas.

29 §.

Ej må medlem av eller ersättare i centralnämnden, ej heller vederbörligen uppställd kandidat vara ombudsman för valmansförening eller valförbund eller deras ersättare eller ombud.

30 §.

Handlingar rörande bildande av valmansförening och valförbund skall avfattas enligt av landskapsstyrelsen fastställda formulär, vilka skall publiceras i Ålands författningssamling.

5 kap.

Centralnämnds förberedande åtgärder.

31 §.

Centralnämnd sammanträder första gången på ordförandens kallelse senast den 30 juni för att antaga sekreterare samt för att fatta beslut om kungörelse angående den av centralnämnden befullmäktigade person, till vilken handlingar angående valmansföreningar och valförbund skall inlämnas, samt när och var detta skall ske.

Kommunal centralnämnd skall dessutom samtidigt kungöra om tiden för valförrättningen, om det antal fullmäktige, som skall väljas, om vem som befullmäktigas att utgiva och mottaga för förtidsröstning avsedda handlingar samt var och när denne är anträffbar. Har sådan person uppställts som kandidat eller utsetts till ombudsman för valmansföreningar eller valförbund, skall centralnämnden befullmäktiga annan i hans ställe samt därom kungöra.

Centralnämnds kungörelse skall ofördröjligen offentliggöras såsom om kommunala kungörelser är stadgat och införas i en på orten allmänt spridd tidning samt meddelas valnämnderna och anslås vid ingången till nämndens samlingsrum.

Vid i 1 mom. nämnt sammanträde skall beslut om tryckning av valsedlar

-18-

och om vidtagande av andra förberedande åtgärder fattas.

32 §.

Den 1 september föredrages och granskas förberedelsevis ansökningarna om offentliggörande av valmansföreningarnas kandidatlistor. Ansökningarna betecknas med romerska siffror i den ordning de inkommit.

Ansökan, som icke inkommit inom utsatt tid, skall avvisas. Kan ansökan av annan orsak ej godkännas, skall detta utan dröjsmål påpekas för ombudsmannen, som äger rätt att före den 8 september klockan 12 ånyo inlämna handlingarna vederbörligen rättade. Dock må rättelse icke äga rum i det fall att erforderligt antal röstberättigade medlemmar icke undertecknat den skrift, varigenom valmansförening bildats.

Inom utsatt tid inlämnad ansökan, mot vilken anmärkning icke framställts, skall godkännas.

33 §.

Den 5 september behandlar centralnämnd ansökningar, som avser i 24 § 1 mom. nämnd ändring i valmansförenings kandidatlista. Innan ärendet upptages till slutlig prövning, skall valmansföreningens ombudsman beredas tillfälle att däri bliva hörd.

34 §.

Den 8 september behandlar centralnämnd i 24 § 2 och 3 mom. nämnda ansökningar samt med anledning av 32 § 2 mom. inlämnade rättade handlingar.

Företages lottdragning enligt 24 § 4 mom., bör de berörda valmansföreningarnas ombudsmän beredas tillfälle att närvara.

Centralnämnd skall härefter sammanställa kandidatlistorna i nummerföljd på samma sida av ett blad och avskilda från varandra genom tydliga linjer. Denna förberedande sammanställning mångfaldigas och översändes utan dröjsmål till ombudsmännen för valmansföreningarna.

35 §.

Den 15 september föredrages och granskas anmälningarna om bildande av valförbund.

Anmälan, som icke inkommit inom utsatt tid, skall avvisas. Kan anmälan av annan orsak ej godkännas, skall detta utan dröjsmål påpekas för vederbörande ombudsman. Ombudsmannen har rätt att senast den 19 september före klockan tolv ingiva förslag till rättelse av anmälan.

De anmälningar, mot vilka anmärkningar framställts, handlägges ånyo den 19 september. Härvid skall de inom utsatt tid inkomna anmälningar,

som icke heller då kan godkännas, förkastas.

Centralnämnden uppgör därefter en slutlig sammanställning, där kandidatlistornas och valförbundens inbördes ordning bestämmes genom lottdragning.

Från kandidatlistorna avlägsnas de enligt 32 § 1 mom. införda romerska siffrorna, varefter samtliga kandidater förses med löpande ordningsnummer i arabiska siffror, i sammanställningen för landstingsval börjande med nummer 2 och i sammanställningen för kommunalval med nummer 502 för den första kandidaten på första listan i första valförbundet.

Alla kandidatlistor försedda med kandidaternas ordningsnummer skall utan dröjsmål tryckas tillsammans på samma sida av papperet, ordnade sålunda, att till samma valförbund hörande kandidatlistor uppställas under gemensam beteckning uppfifrån nedåt eller, i fall kandidatlistorna på grund av sitt antal måste ordnas i två eller flere spalter, bredvid varandra, i rader från vänster till höger och avskiljas från övriga listor så, att det tydligt framgår, vilka kandidatlistor som hör till respektive valförbund. Godkänner icke centralnämnden beteckning, som vid valförbundets ingående föreslagits för detsamma, eller beteckning, som föreslagits för valmansförenings kandidatlista utom valförbund, eller har förslag därom icke framställts, skall nämnden bestämma en bokstavs-beteckning, som blott angiver valförbundets eller kandidatlistans ordning i sammanställningen.

Den slutliga sammanställningen tryckes i erforderligt antal, för landstingsvalet på vitt och för kommunalvalet på grönt papper. Den slutliga sammanställningen för landstingsvalet skall därefter översändas till de kommunala centralnämnderna för vidare befordran till valnämnderna och till valmansföreningarnas ombudsmän samt på åtgärd av de kommunala centralnämnderna hållas tillgängliga för allmänheten. Den slutliga sammanställningen för kommunalvalet skall översändas till valnämnderna inom kommunen och valmansföreningarnas ombudsmän samt hållas tillgängliga för allmänheten. Vardera sammanställningen skall anslås på kommunens anslagstavla.

36 §.

Centralnämnden skall låta trycka valsedlar och till varje röstningsområdes valnämnd sända nödigt antal av dem i omslag, som bör tillslutas med centralnämndens sigill och förses med anteckning om valsedlarnas antal.

Valsedel skall ha ett standardformat av 148 x 210 mm och på inre si-

den vara försedd med överskrift, vari nämnes vid vilket val den skall användas, samt dessutom en heldragen cirkel, som har en diameter av 90 mm och som vid hopvikning av sedeln blir ovikt. Mitt i cirkeln bör tydligt utsatt finnas en beteckning Nr.... för antecknande av numret på den kandidat, för vilken den röstande vill avgiva sin röst. Dessutom bör på valsedeln finnas en särskild plats för anteckning, då röstande ej har tillgång till den slutliga sammanställningen av kandidatlistorna eller icke godkänner där upptagna kandidater.

Det papper, som användes för valsedlarna, skall för landstingsvalet vara vitt och för kommunalvalet grönt samt till beskaffenheten sådant, att det icke äventyrar bevarandet av valhemligheten. Valsedlarna bör icke upptaga annat än vad ovan stadgats.

37 §.

Minst två veckor före valet skall centralnämnd för kommunalval kungöra om valförrättningen genom anslag på den kommunala anslagstavlan. I kungörelsen skall angivas kommunens röstningsområden och var vallokaler i varje röstningsområde är belägen. En avskrift av denna kungörelse skall samtidigt översändas till centralnämnden för landstingsvalet.

Minst en vecka före valet skall centralnämnden för landstingsvalet kungöra om valförrättningen i en i landskapet spridd tidning. I kungörelsen skall nämnas kommunvis samtliga röstningsområden och de vallokaler, som fastställts för dem.

6 kap.

Valförrättning.

38 §.

Landstingsval och kommunalval förrättas samtidigt inom varje röstningsområde den tredje söndagen i oktober månad och följande måndag (valförrättning).

Valförrättningen begynner den första valdagen klockan 12 och den andra valdagen klockan 9 samt fortgår vardera dagen utan avbrott till klockan 20.

Alla röstande, som före klockan 20 kommit tillstädes för att invänta sin tur, har rätt att avgiva sin röst, innan valförrättningen den första valdagen avbrytes eller den andra valdagen avslutas. Vänttrummet skall stängas klockan 20, sedan detta meddelats de röstande som kommit tillstädes.

39 §.

För valförrättningen skall inom varje röstningsområde finnas en vallokal jämte inventarier, som kommunen ställer till förfogande. På synnerliga skäl må vallokal förläggas utom röstningsområdet.

Vallokal skall ha tillräckliga utrymmen även för röstande, som inväntar sin tur att komma in i valrummet för att rösta.

40 §.

Kommunal centralnämnd skall skrida till alla för valens förrättande erforderliga åtgärder och för detta ändamål bland annat i god tid förvissa sig om att valnämnderna till sitt förfogande har:

- 1) sådan vallokal varom stadgas i 39 §;
- 2) valskärmar för röstningen;
- 3) vallängden jämte register;
- 4) av centralnämnden för vartdera valet fastställda slutliga sammanställningar av kandidatlistorna, vilka skall anslås i valrummet och väntrummen ävensom innanför varje valskärm; samt
- 5) valsedlar, valstämpel, förseglingsmateriel, protokollsblanketter och valurna, vilken landskapsstyrelsen tillhandahåller valnämnden i varje röstningsområde.

41 §.

På varje röstningsställe skall finnas tillstädes ett av valnämnden antaget särskilt valbiträde med armbindel, som på begäran av röstande bistår denne att göra anteckningen på röstsedeln.

Önskar röstande anlita medlem av valnämnden såsom biträde vid införandet av anteckningen, äger han rätt därtill, om valförrättningen icke därigenom fördröjes.

Blind röstande må vid införandet av anteckningen på röstsedeln anlita av honom utsedd person.

Den som äger rätt att bistå röstande är skyldig att samvetsgrant följa den röstandes anvisningar samt hemlighålla vad han vid valförrättningen erfarit.

42 §.

I vallokal eller i omedelbar närhet därav må icke hållas tal eller anslås eller utdelas tryckta eller skrivna upprop, ej heller röstande i sin valfrihet på något sätt utsättas för påverkan eller försök därtill.

De tillstädeskomna skall iakttaga de bestämmelser, som valnämnden prövar erforderligt utfärda för upprätthållande av ordning och tryggnad av valförrättningens ostörda förlopp.

43 §.

Då valförrättningen börjar, skall valnämndens ordförande eller viceordförande visa de närvarande, att valurnan är tom, samt därefter tillsluta urnan och öppna det omslag, vari de till valnämnden översända valsedlarna är inlagda.

44 §.

Rösberättigad utövar sin rösträtt i det röstningsområde, i vars

vallängd han är upptagen. Röstberättigad, som önskar utöva sin rösträtt, skall anmäla sig hos valnämnden för att erhålla valsedel. Valnämnden skall tillse, att röstande icke utfär valsedeln, innan det fastslagits, att han är antecknad i vallängden såsom röstberättigad.

Röstande är vid behov skyldig att för valnämnden styrka sin identitet.

Röstberättigad kan även utöva sin rösträtt på sätt som i 7 kap. är stadgat.

45 §.

Vid valet äger varje röstande rätt att rösta antingen på kandidat i den slutliga sammanställningen av kandidatlistor eller på annan person till vars förmån han önskar avgiva sin röst.

Vill röstande avgiva sin röst för viss kandidat, som upptagits i den slutliga sammanställningen av kandidatlistor, skall han i cirkeln på valsedeln tydligt anteckna det nummer, som kandidaten har i sammanställningen.

Godkänner röstande icke någon av de i sammanställningen upptagna kandidaterna, skall han på den särskilda plats, som reserverats på valsedeln för sådant ändamål, tydligt skriva den persons namn, på vilken han önskar rösta, samt personens yrke och boningsort.

Anteckning på valsedel bör göras innanför valskärm, så att valhemligheten bevaras.

46 §.

Röstande, som gjort anteckning på valsedeln, skall avlämna sedeln hopvikt hos valnämnden för avstämpling och därefter inlägga den avstämplade sedeln i valurnan. Då röstande lagt valsedeln i valurnan, skall i vallängden antecknas, att han utövat sin rösträtt.

Vid valen användes av landskapsstyrelsen fastställd stämpel.

Valnämnden skall övervaka, att valförrättningen försiggår på sätt som i denna landskapslag är stadgat.

47 §.

Då röstningen första valdagen förklarats avslutad, skall handlingarna, valstämpeln ävensom alla oanvända valsedlar inläggas i valurnan, som förseglas med ordförandens eller viceordförandens sigill och sättes i säkert förvar. När förrättningen därefter fortsättes, bör nämnden, innan förseglingen borttages, förvissa sig om att sigillet är obrutet.

48 §.

Sedan valnämndens ordförande eller viceordförande förklarat valförrättningen avslutad, uttages de avgivna valsedlarna omedelbart ur valurnan. Valsedlarna för landstingsvalet och kommunalvalet särskiljes och räknas, likaså antalet personer, vilka enligt anteckningarna i val-

längden och i valprotokollet i vardera valet har utövat sin rösträtt.

Valsedlarna öppnas därefter och granskas. De valsedlar, vilka skall anses ogiltiga, avskiljes i en särskild grupp. De återstående valsedlarna ordnas så, att till en särskild grupp avsättes de för varje uppställd kandidat avgivna sedlarna samt de sedlar, på vilka den röstande själv skrivit sin kandidats namn. Antalet valsedlar i varje grupp räknas.

Valnämnden skall utföra räkningen och ordnandet av röstsedlarna utan avbrott. Resultatet av den preliminära rösträkningen skall ofördröjligen per telefon meddelas centralnämnden för vardera valet.

Samtliga valsedlar inlägges därefter ordnade i grupper i hållbara omslag, som omsorgsfullt förseglas med ordförandens eller viceordförandens sigill. På omslaget skrives vederbörande centralnämnds adress, försändelsernas innehåll och avsändare.

Ombudsman för valmansförening eller valförbund eller av valförbunds ombudsman för varje valnämnd särskilt för sig skriftligen befullmäktigat ombud äger rätt att närvara, då röstsedlarna räknas.

49 §.

Vid valförrättningen skall föras protokoll, skilt för landstingsvalet och skilt för kommunalvalet. I valprotokollet skall antecknas:

- 1) dag och klockslag, då valförrättningen vidtog, avbröts och förklarades avslutad;
- 2) närvarande medlemmar av valnämnden;
- 3) valbiträdena och av blind anlitat biträde;
- 4) antalet av dem som utövat sin rösträtt;
- 5) totalantalet inlämnade valsedlar och antalet sedlar i envar av de grupper, vari dessa enligt 48 § indelats;
- 6) antalet vallängdsutdrag, som återlämnats vid röstning enligt 55 §;
- 7) dag och klockslag, då röstsedlarna inlades i omslag; samt
- 8) de ombudsmän eller av dem befullmäktigade personer, som var närvarande, då röstsedlarna ordnades och räknades.

Protokollet skall upptaga avtryck av de sigill som använts, och därtill skall fogas de till valnämnden inlämnade fullmakterna för ovan i 1 mom. 8) punkten avsedda av ombudsman befullmäktigade personer.

Till sist skall protokollet uppläsas och justeras samt undertecknas av ordföranden eller viceordföranden och minst en annan medlem av valnämnden, varefter det jämte bilagor inlägges i omslag, som tillslutes och påtecknas vederbörande centralnämnds adress samt uppgift om innehåll och avsändare.

Närmare anvisningar om uppgörandet av valprotokoll meddelas av landskapsstyrelsen, som även tillhandahåller protokollsblanketter.

Ordföranden eller viceordföranden skall tillsammans med en annan medlem av valnämnden ofördröjligen inlämna i 48 § och i denna paragraf nämnda, till vederbörande centralnämnd adresserade försändelser, antingen direkt till centralnämnden eller till närmaste postanstalt.

Vallängden jämte register skall i slutet omslag överlämnas till kommunala centralnämnden för förvaring.

7 kap.

Förtidsröstning.

50 §.

Röstberättigad, som på grund av vistelse utom eget röstningsområde eller utom landskapet eller på grund av sjukdom eller av annan orsak sannolikt kommer att vara förhindrad att rösta vid valförrättningen, får sedan han erhållit i 18 § nämnda valhandlingar, förtidsrösta på sätt i detta kapitel är stadgat.

För röstberättigad, som vårdas i sjukhus, kommunalhem, ålderdomshem, och sjukhus inom kommunen, dock ej för patient på sinnessjukhus, skall valförrättning anordnas. I denna må deltaga röstberättigad person, som vårdas i inrättningen och som innehar behörigt vallängdsutdrag.

I 2 mom. nämnd valförrättning äger run inför en valkommission. Till valkommissionen utses i god tid före valet av kommunens fullmäktige ordförande, viceordförande, en ledamot och två ersättare.

I fråga om valkommission är i övrigt i tillämpliga delar gällande vad i denna lag är stadgat om valnämnd.

51 §.

Vid förtidsröstning äger röstberättigad ifylla valhandlingarna med följande valsedel samt insätta densamma i valkuvertet, som han förseglar. På vallängdsutdragets fränsida skall han på därför reserverad plats anteckna ort och tid samt bekräfta detta med sin namnteckning, vars riktighet bestyrkes av två vittnen. Vittnena bör jämväl anteckna yrke och boningsort.

Valkuvertet jämte vidhängande vallängdsutdrag insättes i det till vederbörande centralnämnd adresserade ytterkuvertet och lämnas antingen till befordran med posten eller direkt till den kommunala centralnämnden.

Då kommunal centralnämnd mottager valförsändelse, skall på ytterkuvertet antecknas tiden härför, vilket bekräftas med nämndens stämpel och nottagarens initialer.

Vid förtidsröstning må röstande icke på något sätt utsättas för påverkan eller försök därtill.

52 §.

Röstning enligt 51 § får ske tidigast den 21 september. Valförsändelse må inlämnas direkt till kommunal centralnämnd senast klockan 16 fredagen före valet eller till befordran med posten i så god tid att den är vederbörande centralnämnd tillhanda den andra valdagen före klockan 20. Kommunal centralnämnd skall senast den andra valdagen till centralnämnden för landstingsvalet öppnade vidarebefordra de valförsändelser, som gäller landstingsvalet, med uppgift om dessas antal.

53 §.

Vid förtidsröstning avgiven röst är ogiltig, då vallängdsutdraget saknar den röstandes anteckning eller underskrift eller vittnens underskrift ävensom om röstning skett före den 21 september eller om valförsändelsen ankommer till centralnämnd efter klockan 20 den andra valdagen.

Då avgiven röst skall förklaras ogiltig på grund av orsak, som framgår av vallängdsutdraget, skall valkuvertet obrutet läggas åt sidan för förvaring med kasserade valsedlar.

Valförsändelse, som ankommer sentida till centralnämnd, skall förstöras obruten.

54 §.

Valförsändelserna öppnas vid centralnämndens sammanträde den andra valdagen klockan 20. Sedan enligt 53 § ogiltiga försändelser lagts åt sidan, avskiljes vallängdsutdragen från de övriga försändelserna, varefter valkuverten blandas. Då samtliga valförsändelser öppnats, antecknas antalet godkända och kasserade valförsändelser i protokollet. Här efter öppnas valkuverten och förfares med valsedlarna såsom om rösträkning i valnämnd är stadgat.

55 §.

Valman, som erhållit valhandlingarna såsom i 18 § stadgas, men som på valdag vistas inom sitt röstningsområde, må inlämna valhandlingarna till valnämnden, som inför anteckning härom i vallängden, varefter valmannen äger utöva sin rösträtt på i 6 kap. stadgat sätt.

8 kap.

Rösträkning.

56 §.

Sedan valförrättningen avslutats, skall centralnämnden omedelbart efter valet granska valhandlingarna samt påbörja rösträkningen och härvid avgöra vilka valsedlar som skall kasseras.

57 §.

Då valsedlarna ordnas och räknas och valresultatet tillkännagives skall av landskapsstyrelsen meddelade anvisningar iakttagas.

Valsedel är ogiltig:

- 1) om i valsedeln genom anteckning utmärkts flera än en kandidat;
- 2) om kandidats nummer antecknats så, att det ej tydligt framgår, vilken kandidat det avser;
- 3) om kandidats nummer skrivits på valsedelns baksida;
- 4) om valsedeln försetts med särskilt kännetecknen eller däri gjorts annan obehörig anteckning;
- 5) om såsom valsedel använts annat än av valmyndighet erhållen valsedel; samt

- 6) om i valurna insatt valsedel ej försetts med valnämndens stämpel.

Såsom obehörig må icke anses sådan anteckning på valsedel, som endast förtydligar, på vilken kandidat den röstande avsett att rösta.

Av centralnämnden kasserade valsedlar avskiljes och inlägges grupperade enligt röstningsområden i ett särskilt omslag, vilket förseglas och förvaras såsom de övriga valhandlingarna.

59 §.

Vid sammanträde, som hålles senast den fjärde dagen efter valet, verkställles slutlig rösträkning och fastställles valets utgång.

60 §.

Vid rösträkningen förfares på följande sätt:

- 1) envar kandidats röstetal bestämmes genom sammanräkning av de godkända valsedlar, som utmärkts med kandidatens nummer;
- 2) varje kandidatlistas röstetal bestämmes genom sammanräkning av röstetalen för listans alla kandidater; samt
- 3) varje valförbunds röstetal bestämmes genom sammanräkning av röstetalen för valförbundets alla kandidatlistor.

Röst, som avgivits för en på valsedeln namngiven person, som samtidigt är uppställd som kandidat vid valet, skall även gälla för denna kandidat samt för den kandidatlista och det valförbund, som kandidaten tillhör. Är sådan person icke kandidat, skall röst som avgivits för honom anses avgiven för en särskild kandidatlista, som ej tillhör något valförbund.

61 §.

Är kandidat, som vid valet erhållit röster, icke valbar, skall för honom avgiven röst likväl gälla för den kandidatlista, där han är uppställd, och för det valförbund, som han tillhör.

9 kap.

Fastställande av valets utgång och utfärdande av fullmakt.

62 §.

Vid fastställandet av valresultatet förfares på följande sätt:

- 1) Kandidaterna på samma kandidatlista uppptecknas i ordningsföljd efter fallande röstetal, varpå dem tilldelas jämförelsetal sålunda, att

den första kandidaten som jämförelsetal erhåller listans hela röstetal, den andra hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel, och så vidare. De kandidater, som icke tillhör valförbund, har så erhållit sina slutliga jämförelsetal.

2) De kandidater, vilka tillhör samma valförbund, upptecknas härefter ordnade efter storleken av deras jämförelsetal sålunda, att den med högsta jämförelsetalet ställes främst. Därpå tilldelas dem slutliga jämförelsetal så, att den första av kandidaterna till jämförelsetal erhåller valförbundets hela röstetal, den andra hälften därav, den tredje en tredjedel, den fjärde en fjärdedel och så vidare.

3) Alla kandidaters namn upptecknas ånyo i ordningsföljd enligt storleken av deras slutliga jämförelsetal och vid varje kandidats namn antecknas hans slutliga jämförelsetal.

Sedan samtliga kandidater sålunda ordnats efter avtagande jämförelsetal, förklarar centralnämnden de främsta valda till det antal, som vid valet skall utses.

63 §.

Vid lika röstetal eller jämförelsetal avgör lotten.

64 §.

Ersättare för den valde bestämmes sålunda, att därtill främst utses den efter de valda närmast följande kandidaten på den kandidatlista, från vilken han blivit vald. Finnes ej sådan, utses till ersättare den kandidat i valförbundet, som näst de valda erhållit det högsta slutliga jämförelsetalet.

Kan ersättare ej bestämmas enligt 1 mom., inträder som ersättar den som har högsta slutliga jämförelsetalet bland de kandidater, vilka tidigare icke förklarats valda.

Utses första ersättaren gemensamt för tre eller flera valda, skall en andra ersättare för envar av dem omedelbart utses.

Har någon av de valda avgått och saknas utsedd ersättare för honom, skall centralnämnd ånyo sammanträda för att utse ny ersättare enligt i 1 och 2 mom. stadgade grunder.

65 §.

Centralnämnden för landstingsvalet skall ofördröjligen tillkännagiva valets utgång genom kungörelse på nämndens anslagstavla och i kungörelsen jämväl nämna, vem som är envars ersättare. Centralnämnden utfärdar därjämte fullmakt åt envar av de valda samt underrättar landshövdingen, landskapsstyrelsen och de kommunala centralnämnderna om valets utgång, varom jämväl skall kungöras med angivande av kandidaternas jämförelsetal och personliga röstetal i sådan tidning, i vilken landskapsmyndigheternas förfoganden kungöres.

Centralnämnden för kommunalvalet skall underrätta de valda och kommunens styrelse om valresultatet och offentliggöra detsamma med angivande av namn och titel eller yrke samt boningsort ävensom röstetal och slutligt jämförelsetal såsom kommunala tillkännagivanden offentliggöres i kommunen.

66 §.

Har någon av dem som vid landstingsval förklarats valda icke varit upptagen på vederbörligen offentliggjord kandidatlista, skall centralnämnden, innan fullmakt åt honom utfärdas, förfråga sig hos honom, om han åtager sig landstingsmannauppdraget.

Vägrar kandidaten att åtaga sig uppdraget eller lämnar han icke inom fem dagar efter delfåendet sitt skriftliga samtycke till centralnämnden, besättes det lediga mandatet på sätt i 64 § stadgas.

67 §.

Fullmakt för landstingsman skall ha följande lydelse:

"Vid landstingsval, som denförrättades i landskapet Åland, har N.N. bosatt i, blivit utsedd till medlem av Ålands landsting för tiden från den till den , såvida landstinget icke därförinnan blivit upplöst. Detta intyg gäller såsom landstingsmannafullmakt". Ort och tid.

Vid uppkommen ledighet utfärdar centralnämnden fullmakt åt den, som jämlikt 64 § skall träda i den avgångnes ställe. I sådant fall bör fullmakt vara av följande lydelse:

"Sedan vid landstingsval, som den förrättades i landskapet Åland, N.N. valts till medlem av Ålands landsting för tiden från den till den, såvida landstinget icke därförinnan blivit upplöst, men denna plats blivit ledig, har enligt 64 § landskapslagen om landstingsval och kommunalval M.M., bosatt i, blivit utsedd att efterträda honom såsom medlem av landstinget. Detta intyg gäller såsom landstingsmannafullmakt". Ort och tid.

68 §.

Alla valsedlar skall härpå insättas i omslag, som förseglas med centralnämndens och ordförandens sigill och förvaras, intill dess nästföljande val försiggått.

Samtliga uträkningar skall genomdragas och på enahanda sätt förseglas samt förvaras såsom bilaga till protokollet.

Handlingarna från landstingsvalet förvaras i landskapsstyrelsens arkiv och handlingarna från det kommunala valet i vederbörande kommuns arkiv.

Då uppehåll i centralnämnds förrättning sker, skall samtliga valsedlar och uträkningar hållas så förvarade, att icke någon har tillgång till desamma.

70 §.

Vid centralnämnds sammanträden föres protokoll, vari upptages dagarna för sammanträdet, klockslagen, då det började, avbröts och avslutades, de närvarande medlemmarna samt besluten. Innehållet av beslut må angivas genom hänvisning till brev eller annan expedition.

I protokoll skall särskilt antecknas antalet valsedlar, som i varje kommun inlämnats med stöd av vallängdsutdrag. Antalet ogiltiga valsedlar upptages skilt för varje röstningsområde.

Protokollet underskrives av sekreteraren. Dess riktighet bestyrkes av ordföranden.

71 §.

Då valets utgång fastställs, skall i protokollet nämnas såväl de valda, som de, vilka ifall mandat blir ledigt, skall såsom ersättare inträda i de valdas ställe.

Envar av dessa upptages med angivande av namn, titel eller yrke och boningsort samt röstetal och slutligt jämförelsetal.

72 §.

Vid centralnämnds sammanträden för räknande av valsedlar och fastställande av valets utgång är ombudsman för valmansförening och valförbund berättigad att närvara.

73 §.

Från centralnämnd utgående expeditioner underskrives på nämndens vägnar av ordföranden och sekreteraren.

10 kap.

Besvär över landstingsval.

74 §.

Beslut, varigenom centralnämnden för landstingsvalet fastställt valresultatet, må överklagas hos länsstyrelsen inom 14 dagar från det att valresultatet offentliggjordes på sätt i 65 § stadgas.

Med anledning av besvär skall länsstyrelsen av centralnämnden inbegära utlåtande och det överklagade beslutet, om detta icke fogats till besvären, samt de uppgifter och utredningar, som med anledning av besvären befinnes nödiga.

Besvär skall handläggas i brådskanie ordning.

Länsstyrelsens utslag skall delgivas den som anfört besvär samt centralnämnden.

Över länsstyrelsens beslut må besvär anföras hos högsta förvaltningsdomstolen inom 30 dagar från delfåendet.

- 30 -

11 kap.

Besvär över kommunalval.

75 §.

Berättigad att söka ändring i kommunalval är envar på den grund, att hans enskilda rätt blivit kränkt, och medlem av kommun jämväl på den grund, att valet icke skett i laga ordning.

Ändring sökes medelst skriftliga besvär hos länsstyrelsen, vid besvär över den kommunala centralnämndens i Mariehamn beslut inom 14 dagar och vid besvär över centralnämnds i landskommun beslut inom 30 dagar från den dag valresultatet offentliggjorts. Till besvärsskriften skall fogas på tjänstens vägnar till riktigheten bestyrkta protokollsutdrag, i vilka bör antecknas dagen för offentliggörandet av valresultatet, centralnämnds beslut, över vilket besvär anföres, och, om ändring sökes i centralnämnds beslut rörande förberedande åtgärder för valet, även detta beslut.

Besvären skall handläggas i brådskande ordning.

12 kap.

Nytt kommunalval.

76 §.

Förordnas med anledning av besvär att nytt kommunalval skall förrättas, skall kommunal centralnämnd ofördröjligen skrida till åtgärd för förrättande av detsamma. Vid valet skall då gällande vallängd följask och i övrigt skall i tillämpliga delar stadgandena i denna lag iakttagas enligt av landskapsstyrelsen meddelade anvisningar. De sålunda valda fullmäktiges uppdrag fortgår till utgången av det kalenderår, varunder ordinarie val närmast förrättas. De fullmäktige, som vid det upphävda valet förklarats valda, skall likväl kvarstå i sina uppdrag, tills resultatet av det nya valet kungjorts genom anslag.

13 kap.

Kommunalt fyllnadsval.

77 §.

Om i en kommun vid kommunalvalet icke väljes tillräckligt antal fullmäktige eller om antalet fullmäktige nedgår så, att det understiger tre fjärdedelar av deras stadgade antal, skall i det första fallet den kommunala centralnämnden och i det andra fallet fullmäktiges ordförande anmäla om förhållandet till landskapsstyrelsen, som, såframt den anser skäl därtill föreligga, förordnar om verkställande av fyllnadsval.

Vid fyllnadsval användes senast laga kraft vunna vallängd. För de vid valet utsedda fullmäktige väljes jämväl ersättare. Vid valet iakttages i övrigt i tillämpliga delar stadgandena i denna lag enligt av landskapsstyrelsen meddelade anvisningar.

14 kap.

Nyval efter upplösning av landstinget.

78 §.

Har republikens president förordnat om nya landstingsval, skall valförrättningen börja på första söndagen efter det sextio dagar förflutit, sedan förordnandet kungjordes, samt fortsättas följande dag såsom i 38 § stadgas.

79 §.

Om nyval förrättas, skall mantalsskrivningsmyndigheten på basen av senast verkställd mantalsskrivning uppgöra och tillställa kommunal centralnämnd i 9 § avsedda basförteckningar.

Vallängden skall undergå sådan granskning, som i 10 § sagts, samt omedelbart därefter vare under behörig tillsyn framlagd under sex vardagar på sätt i 12 § är stadgat. Vid nyval äger 11 § icke tillämpning.

Yrkande på rättelse skall i fall, som nämnes i 12 § 3 mom. och såsom där sägs, framställas hos den kommunala centralnämnden senast vid det sammanträde, som hålles den tionde dagen efter utgången av i 2 mom. nämnda tid.

Yrkande på uteslutning av person ur vallängden skall skriftligen framställas hos den kommunala centralnämnden senast den tredje dagen efter utgången av den i 2 mom. nämnda tiden. Den kommunala centralnämnden skall härom underrätta den, vars uteslutning ur vallängden påyrkats, medelst tillkännagivande, som följande dag skall inlämnas till posten för befordran, eller eljest på i 13 § föreskrivet sätt, och anmoda honom att inom fyra dagar från samma dag inkomma med skriftlig förklaring med anledning av yrkandet, vid äventyr att, om förklaring icke avgives, ärendet det oaktat avgöres.

Yrkande på rättelse i vallängden handlägges och avgöres vid det sammanträde med kommunala centralnämnden, som skall hållas den tionde dagen efter utgången av den i 2 mom. nämnda tiden med början klockan 19. Därefter förfäres i ärendet såsom i 14 § är stadgat. Den kommunala centralnämndens beslut i ärendet är slutligt, likväl så, att ifall yrkande på rättelse förkastas eller icke upptages till prövning eller avser en persons uteslutning ur vallängden, beslutet skyndsamt skall underställas länsstyrelsens prövning.

Med avseende å länsstyrelsens beslut gäller vad i 15 § 2 och 3 mom. är stadgat.

80 §.

Ansökan om offentliggörande av valmansförenings kandidatlista skall på i 22 § föreskrivet sätt inlämnas senast den fyrtionde dagen före valförrättningen och anmälan om bildande av valförbund på i 26 § före-

- 32 -

skrivet sätt senast på tjugufemte dagen före valförrättningen. Anmälan om ändring i valmansförenings kandidatlista, som avses i 24 § 1 mom., må göras senast på trettiotredje dagen före valförrättningen före klockan 12 och anmälan om annan ändring senast den trettionde dagen före valförrättningen före klockan 12. Anmälan om ändring av valförbund må göras senast den tjugonde dagen före valförrättningen.

81 §.

Centralnämnden för landstingsval skall vid nyval sammanträda senast på femtionde dagen före valförrättningen för behandling av i 31 § nämnda ärenden, på den trettionde dagen före valförrättningen för behandling av i 32 § nämnda ärenden, på den trettiotredje dagen före valförrättningen för behandling av i 24 § 1 mom. nämnda ärenden, på den trettionde dagen före valförrättningen för behandling av i 24 § 2 och 4 mom. nämnda ärenden, på den tjugufjärde dagen före valförrättningen för behandling av i 35 § nämnda ärenden och vid behov på den tjugonde dagen före valförrättningen.

82 §.

Förtidsröstning må vid nyval tidigast ske på den nittonde dagen före valet.

15 kap.

Särskilda stadganden.

83 §.

Landskapet erlägger samtliga utgifter för centralnämnden för landstingsvalet.

De kommunala centralnämndernas och valnämndernas arvoden och kostnader bestrides i första hand av kommunen, som äger rätt att ur landskapsmedel erhålla ersättning till halva beloppet av arvoden, dagtraktamenten och resekostnader, som erlagts till valnämndernas medlemmar och biträden, så ock till halva beloppet av kostnaderna för uppgörande av vallängd.

I ärenden rörande landstingsval och kommunalval har centralnämnd och valnämnd fribrevsrätt.

84 §.

Förordnas om nyval eller om fyllnadsväl av kommuns fullmäktige, skall stadgandena om förtidsröstning icke äga tillämpning.

85 §.

Vad i denna lag är stadgat om valmansförenings eller valförbunds ombudsman gäller även dennes ersättare.

86 §.

Försummar medlem av centralnämnd, valnämnd eller annan person i

- 33 -

egenskap av i denna lag förutsatt valmyndighet sina skyldigheter, straffes han såsom tjänsteman för tjänstebrott.

87 §.

Infaller i 78 § avsedd söndag på nyårsdagen, påskdagen, pingstdagen, självständighetsdagen eller första maj eller ock i samma paragraf avsedd måndag på självständighetsdagen eller första maj, förrättas valen den första söndagen därefter och därpå följande måndag.

Infaller annan än för valförrättningen stadgad dag på helgdag eller söckenlördag, gäller följande vardag såsom utsatt dag. I fall, som avses i 12 § 1 mom., anses söckenlördag som vardag.

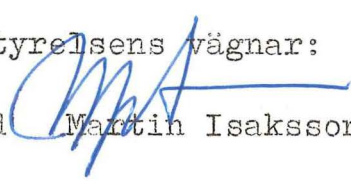
88 §.

Denna lag träder omedelbart i kraft. Genom densamma upphäves landskapslagen den 16 november 1965 om landstingsval och kommunalval (36/65).

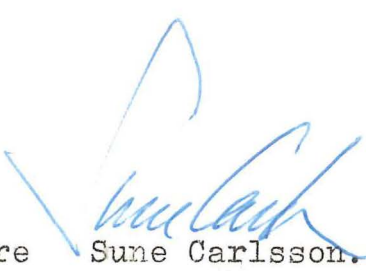
Ordinarie landstingsval och kommunalval förrättas enligt denna lag första gången år 1971.

Mariehamn, den 7 april 1970.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd Martin Isaksson

Lagberedningssekreterare

 Sune Carlsson.